Ενημερωτικό σημείωμα για τη διαβούλευση της Περιφέρειας Κρήτης

Πολιτική Συνοχής στο Εθνικό και Περιφερειακό Εταιρικό Σχέδιο 2028 έως 2034

Η Περιφέρεια Κρήτης καλεί τους φορείς να συμβάλουν στην προετοιμασία της περιφερειακής πρότασης για την Πολιτική Συνοχής 2028–2034, υποβάλλοντας συγκεκριμένες προτάσεις έργων που εξειδικεύουν τις πέντε στρατηγικές επιλογές της Κρήτης. Το παρόν σημείωμα παρουσιάζει το πλαίσιο σχεδιασμού, τον περιφερειακό στρατηγικό προσανατολισμό και τον τρόπο συμμετοχής μέσω κοινού ερωτηματολογίου.

1. Το ευρωπαϊκό και εθνικό πλαίσιο σχεδιασμού

Στις 16 Ιουλίου 2025 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε τις προτάσεις της για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) 2028–2034, δηλαδή το πλαίσιο που καθορίζει τις προτεραιότητες και τους πόρους του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επόμενη επταετία. Όπως παρουσιάζεται στις Κατευθύνσεις της Γενικής Γραμματείας ΕΣΠΑ/ΕΥΣΣ, το προτεινόμενο πλαίσιο συγκεντρώνει χρηματοδοτικά μέσα και ενισχύει τη σύνδεση του προγραμματισμού με συγκεκριμένα επιτεύγματα και επαληθεύσιμη πρόοδο. [1]

Το Εθνικό & Περιφερειακό Εταιρικό Σχέδιο (ΕΠΕΣ) προβλέπεται ως ενιαίο πλαίσιο προγραμματισμού σε επίπεδο χώρας, το οποίο συντονίζει διαφορετικές πολιτικές και χρηματοδοτικά μέσα του **Πυλώνα Ι.**

Η παρούσα διαβούλευση αφορά ειδικά την Πολιτική Συνοχής: τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, την παραγωγική ανάπτυξη, την απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες και την κοινωνική ένταξη. Οι σχέσεις με την αγροτική και αλιευτική πολιτική και με άλλα ευρωπαϊκά ή εθνικά εργαλεία εξετάζονται ως συμπληρωματικότητα και συνέργεια.

Σύμφωνα με τις Κατευθύνσεις της ΕΥΣΣ, το ΕΠΕΣ οργανώνεται σε Κεφάλαια, τα οποία μπορούν να αφορούν τομέα πολιτικής, αναπτυξιακή πρόκληση, γεωγραφική περιοχή ή συνδυασμό τους. Κάθε Κεφάλαιο περιλαμβάνει Μέτρα και κάθε Μέτρο μία ή περισσότερες δραστηριότητες. Οι προτάσεις που συλλέγονται στην παρούσα φάση αποτελούν τη βάση για τη μεταγενέστερη εξειδίκευση της περιφερειακής πρότασης στο πλαίσιο του ΕΠΕΣ 2028-2034.

Το κανονιστικό πλαίσιο της περιόδου 2028-2034 παραμένει υπό διαμόρφωση. Οι προβλέψεις που παρουσιάζονται εδώ αποτελούν τη βάση προετοιμασίας των προτάσεων και θα προσαρμοστούν μετά την οριστικοποίησή του. Η παρούσα διαδικασία στηρίζεται στις κατευθύνσεις της ΓΓ ΕΣΠΑ / ΕΥΣΣ για το σχεδιασμό της Πολιτικής Συνοχής στο Εθνικό & Περιφερειακό Εταιρικό Σχέδιο 2028-2034. [1]

2. Ο περιφερειακός στρατηγικός προσανατολισμός

Η Κρήτη διαθέτει ερευνητική και πανεπιστημιακή βάση, ισχυρή διεθνή τουριστική ελκυστικότητα, αγροδιατροφική παραγωγή και σημαντικό φυσικό και πολιτιστικό κεφάλαιο. Η στρατηγική επιδιώκει να μετατρέψει αυτά τα πλεονεκτήματα σε μεγαλύτερη τοπική προστιθέμενη αξία και ποιοτικές θέσεις εργασίας, αντιμετωπίζοντας ταυτόχρονα τις πιέσεις στους φυσικούς πόρους, την εποχικότητα, τις δυσκολίες πρόσβασης σε υπηρεσίες και κατοικία και τις ενδοπεριφερειακές ανισότητες. Οι πέντε Στρατηγικές Επιλογές της Περιφέρειας Κρήτης συγκροτούν το προτεινόμενο πλαίσιο στρατηγικού προσανατολισμού και είναι οι ακόλουθες: [2]

☑ ΣΕ1 Παραγωγικός μετασχηματισμός με γνώση και καινοτομία

Η πρώτη στρατηγική επιλογή επιδιώκει τη διαφοροποίηση της παραγωγικής βάσης και την αύξηση της αξίας που παράγεται και διαχέεται στην περιφερειακή οικονομία. Η παρουσία σημαντικών ερευνητικών και εκπαιδευτικών φορέων δημιουργεί δυνατότητες, των οποίων η αξιοποίηση προϋποθέτει σταθερότερη σύνδεση με τις επιχειρήσεις, εφαρμογή της γνώσης στην παραγωγή και διάχυση της καινοτομίας στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Έμφαση δίνεται στην επιχειρηματική αξιοποίηση της γνώσης, στην ενίσχυση νεοφυών και αναπτυσσόμενων επιχειρήσεων και τεχνοβλαστών και στη διασύνδεση μεταποίησης, αγροδιατροφής, τουρισμού και πολιτισμού. Επιδιώκονται βιώσιμες παραγωγικές συνεργασίες σε όλες τις Περιφερειακές Ενότητες, νέα προϊόντα και υπηρεσίες, διεύρυνση αγορών και σταθερότερες ευκαιρίες απασχόλησης.

☑ ΣΕ2 Υδατική ασφάλεια και κλιματική ανθεκτικότητα

Η δεύτερη στρατηγική επιλογή αντιμετωπίζει την επάρκεια και την ποιότητα του νερού, την πίεση στους φυσικούς πόρους και την έκθεση σε κλιματικούς κινδύνους ως βασικές προϋποθέσεις για την ποιότητα ζωής και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της περιφερειακής οικονομίας. Οι εποχικές ανάγκες κατοίκων και επισκεπτών και η ζήτηση από τις παραγωγικές δραστηριότητες καθιστούν αναγκαία την ολοκληρωμένη διαχείριση του νερού και την ανθεκτική λειτουργία κρίσιμων υποδομών.

Επιδιώκεται η διασφάλιση της επάρκειας και της ποιότητας του νερού, η αποδοτική χρήση των φυσικών πόρων και η ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε κλιματικούς κινδύνους. Προτεραιότητες αποτελούν η μείωση απωλειών στα δίκτυα ύδρευσης, η εξοικονόμηση και η ασφαλής επαναχρησιμοποίηση νερού, η αναβάθμιση υποδομών λυμάτων και η προστασία υδροφορέων και αποδεκτών. Παράλληλα, προωθούνται η ενεργειακή αποδοτικότητα, η αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας, η πρόληψη φυσικών καταστροφών, η θωράκιση κρίσιμων υποδομών, η αποκατάσταση οικοσυστημάτων και η κυκλική οικονομία. Έμφαση δίνεται σε περιοχές με υποβαθμισμένα υδατικά συστήματα, αυξημένη εποχική ζήτηση ή έκθεση σε κινδύνους, με στόχο την αποδοτικότερη χρήση νερού, ενέργειας και υλικών και την ανθεκτική λειτουργία των βασικών υπηρεσιών.

☑ ΣΕ3 Ποιοτική εκπαίδευση, δεξιότητες και απασχόληση

Η τρίτη στρατηγική επιλογή συνδέει την ποιοτική και προσβάσιμη εκπαίδευση με την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και τη διεύρυνση της συμμετοχής σε ποιοτική και διατηρήσιμη απασχόληση. Προτεραιότητες αποτελούν ο εκσυγχρονισμός εκπαιδευτικών υποδομών και εξοπλισμού, η καθολική προσβασιμότητα και η υποστήριξη μαθητών και φοιτητών με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, με διεύρυνση των ευκαιριών μάθησης και στις απομακρυσμένες περιοχές.

Παράλληλα, προωθούνται η διά βίου μάθηση, η κατάρτιση και η επανειδίκευση με βάση τις ανάγκες της περιφερειακής οικονομίας, καθώς και ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης που συνδυάζουν συμβουλευτική, εργασιακή εμπειρία και συνεργασία με επιχειρήσεις. Έμφαση δίνεται σε νέους, γυναίκες, εποχικούς και μακροχρόνια ανέργους και άτομα με εμπόδια συμμετοχής, με στόχο τη σταθερότερη ένταξη στην εργασία και την καλύτερη αξιοποίηση των δεξιοτήτων.

☑ ΣΕ4 Ισότιμη πρόσβαση σε υγεία, κοινωνική προστασία και προσιτή κατοικία

Η τέταρτη στρατηγική επιλογή αποβλέπει στη μείωση των κοινωνικών και γεωγραφικών εμποδίων πρόσβασης σε υγεία, φροντίδα, κοινωνική υποστήριξη και προσιτή κατοικία. Η διαθεσιμότητα υποδομών συνδυάζεται με τη συνέχεια και την ποιότητα των υπηρεσιών και με σαφή στόχευση των ομάδων και περιοχών που παρουσιάζουν μεγαλύτερες ανάγκες.

Προτεραιότητες αποτελούν η πρωτοβάθμια και προληπτική φροντίδα, η διασύνδεση υγειονομικών και κοινωνικών υπηρεσιών, η ψυχική υγεία, η αντιμετώπιση εξαρτήσεων και η παιδική και μακροχρόνια φροντίδα, με ενίσχυση της αυτονομίας και της διαβίωσης στην κοινότητα για ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρία. Παράλληλα, προωθούνται η στήριξη ευάλωτων νοικοκυριών, η αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας, της έμφυλης βίας και της αστεγίας, καθώς και λύσεις προσιτής κατοικίας για νοικοκυριά, φοιτητές και προσωπικό κρίσιμων υπηρεσιών. Έμφαση δίνεται στις απομακρυσμένες περιοχές και στις ομάδες με αυξημένες ανάγκες, με στόχο τη συνέχεια της φροντίδας και την πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες και κατάλληλη κατοικία.

☑ ΣΕ5 Χωρική συνοχή και δυνατότητα παραμονής σε όλη την Κρήτη

Η πέμπτη στρατηγική επιλογή επιδιώκει τη μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και την ενίσχυση της ελκυστικότητας των περιοχών της Κρήτης ως τόπων κατοικίας, εργασίας και παραγωγής. Η δυνατότητα παραμονής εξαρτάται από τον συνδυασμό παραγωγικών ευκαιριών, βασικών υπηρεσιών, κατοικίας και αξιόπιστων μετακινήσεων. Η στόχευση λαμβάνει υπόψη τις δημογραφικές εξελίξεις, τις εισοδηματικές διαφοροποιήσεις και τις περιβαλλοντικές πιέσεις σε κάθε περιοχή.

Προτεραιότητες αποτελούν η βελτίωση των περιφερειακών και τοπικών οδικών συνδέσεων και η οδική ασφάλεια, η βιώσιμη κινητικότητα, οι προσβάσιμες δημόσιες συγκοινωνίες και η ουσιαστική ψηφιακή πρόσβαση κατοίκων και επιχειρήσεων. Παράλληλα, προωθούνται ολοκληρωμένες αναβαθμίσεις δημόσιου χώρου στα αστικά κέντρα και η σύνδεση φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς με την τοπική παραγωγή και τις βασικές υπηρεσίες στην ενδοχώρα. Στις παράκτιες τουριστικές ζώνες συνεκτιμώνται η εποχική ζήτηση υποδομών και η προστασία του τοπίου, με στόχο τη βελτίωση της καθημερινότητας και την ενίσχυση των προϋποθέσεων παραμονής σε όλη την Κρήτη.

3. Η συμμετοχή των φορέων και η υποβολή προτάσεων

Η προετοιμασία σε περιφερειακό επίπεδο δεν έχει ως αφετηρία τα έργα/δράσεις που επιθυμούμε να χρηματοδοτήσουμε, αλλά τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών που χρειάζεται να αποκτήσει η Κρήτη, ώστε να καταστεί περισσότερο ανταγωνιστική, ελκυστική και βιώσιμη για τις επιχειρήσεις, τους εργαζομένους, τους κατοίκους και τους επισκέπτες της. Στη βάση αυτή προσδιορίζονται οι παρεμβάσεις που θα συμβάλουν στην επίτευξη της επιδιωκόμενης αναπτυξιακής προοπτικής.

Ο σχεδιασμός ακολουθεί μια συνεκτική πορεία: από την αναγνώριση της ανάγκης ή της πρόκλησης στη διαμόρφωση της στρατηγικής επιλογής και την εξειδίκευσή της σε παρεμβάσεις/έργα, με σαφείς στόχους, εκτίμηση κόστους, τεκμηρίωση ωριμότητας και προσδιορισμό αναμενόμενων αποτελεσμάτων, ώστε να προκύπτει αιτιολογημένη ιεράρχηση προτεραιοτήτων.

Στο πλαίσιο αυτό, οι φορείς που συμμετέχουν στην εταιρική σχέση καλούνται να υποβάλουν προτάσεις έργων/δράσεων μέσω κοινού ερωτηματολογίου. Κάθε φορέας αξιοποιεί τις αρμοδιότητες, την τεχνογνωσία και την εμπειρία του, συγκεντρώνοντας εσωτερικά τις προτάσεις του σε συνθετική και ιεραρχημένη υποβολή.

Στην παρούσα φάση ζητείται επαρκής προσδιορισμός του προτεινόμενου έργου, εύλογη εκτίμηση κόστους και σαφής αποτύπωση της ωριμότητάς του. Δεν απαιτείται πλήρης τεχνική περιγραφή ή οριστική κοστολόγηση. Ένα στρατηγικά σημαντικό έργο χαμηλής ή μερικής ωριμότητας μπορεί να προταθεί, εφόσον έχει σαφές αντικείμενο και ρεαλιστική διαδρομή ωρίμανσης, με κρίσιμες ενέργειες, υπευθύνους και χρόνο ολοκλήρωσης.

4. Υποβολή προτάσεων και επόμενα βήματα

Καταληκτική ημερομηνία	15/11/2026
e-mail αποστολής	mpastaki@mou.gr
Υπεύθυνη για διευκρινίσεις	Μαρίνα Μπαστάκη, τηλ.: 2813404519, e-mail: mpastaki@mou.gr

Υποβάλλεται ένα επεξεργάσιμο αρχείο Word ανά φορέα. Οι κοινές προτάσεις υποβάλλονται από τον επικεφαλής με αναφορά στους συνεργαζόμενους φορείς.

Προτεινόμενη ονομασία αρχείου: ΕΠΕΣ_Κρήτη_Φορέας_ΗΗΜΜΕΕΕΕ.docx.

Πώς αξιοποιούνται οι προτάσεις

Η ΕΥΔ θα συγκεντρώσει και θα επεξεργαστεί τις απαντήσεις, εξετάζοντας την πληρότητά τους, τη συνάφεια με τις στρατηγικές επιλογές της Κρήτης, τη συνέπεια μεταξύ κόστους και διάρκειας, τον βαθμό ωριμότητας και τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Όπου χρειαστεί, θα ζητήσει συμπληρωματικά στοιχεία ή διευκρινίσεις.

Τα αρμόδια όργανα περιφερειακού σχεδιασμού θα αξιοποιήσουν τις προτάσεις της διαβούλευσης, θα τις συνθέσουν και θα τις ιεραρχήσουν για τη διαμόρφωση της πρότασης της Κρήτης, η οποία θα πρέπει να υποβληθεί στη ΓΓ ΕΣΠΑ στις **20 Νοεμβρίου 2026**.

Η συνέχεια της διαβούλευσης

Η αρχική υποβολή προτάσεων στο πλαίσιο της παρούσας διαβούλευσης αποτελεί το πρώτο στάδιο του περιφερειακού σχεδιασμού. Η συνεργασία με τους φορείς θα συνεχιστεί για την περαιτέρω τεκμηρίωση και ωρίμανση των προτάσεων, παράλληλα με την εξειδίκευση των εθνικών και ενωσιακών κατευθύνσεων.

Η υποβολή πρότασης συνιστά συμβολή στην αρχική περιφερειακή πρόταση για το ΕΠΕΣ 2028-2034 και δεν αποτελεί έγκριση ή δέσμευση χρηματοδότησης. Οι τελικοί όροι, η κατανομή αρμοδιοτήτων και η αντιστοίχιση με χρηματοδοτικά μέσα ακολουθούν την εξέλιξη του σχεδιασμού και την οριστικοποίηση του κανονιστικού πλαισίου.

Έγγραφα αναφοράς

[1] ΓΓ ΕΣΠΑ – ΕΥΣΣ, «Κατευθύνσεις στο πλαίσιο Διαβούλευσης για το Σχεδιασμό της Πολιτικής Συνοχής στο Εθνικό & Περιφερειακό Εταιρικό Σχέδιο 2028-2034», Σεπτέμβριος 2026

[2] «Στρατηγικές επιλογές της Περιφέρειας Κρήτης στο πλαίσιο του ΕΠΕΣ 2028-2034».